Οδηγός Σχεδιασμού Διδασκαλίας

Βαθμίδα Εκπαίδευσης	**ΔΗΜΟΤΙΚΟ**
Γνωστικό Αντικείμενο	**ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**
Ισχύον ΠΣ / Τάξη	**Α ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ**
Ισχύον ΠΣ / Κεφάλαιο / Παράγραφος	**Φυσικό περιβάλλον Φυτά και ζώα**
Νέο ΠΣ / Τάξη	**Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το Μάθημα της Μελέτης Περιβάλλοντος_ Α΄ Δημοτικού**
Νέο ΠΣ / Θεματικό Πεδίο / Θεματική Ενότητα	**Μελέτη Περιβάλλοντος_ Ε. Ζώα και Οικοσυστήματα - Ζώα και Φυτά- Βιοποικιλότητα, Άνθρωπος, Ζώα και Φυτά**
Διάρκεια	1 διδακτική ώρα

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (ΠΜΑ)

Νέου Προγράμματος Σπουδών (ΝΠΣ)

- Να περιγράφουν ζώα και φυτά του τόπου τους αναδεικνύοντας τη βιοποικιλότητα.
- Να καταγράφουν διάφορους οργανισμούς στο τοπικό τους περιβάλλον αναδεικνύοντας τη βιοποικιλότητα.
- Να αναγνωρίζουν περιπτώσεις κακοποίησης ζώων.
- Να περιγράφουν τα βασικά εξωτερικά μέρη του ανθρώπινου σώματος.
- Να περιγράφουν τα βασικά εξωτερικά μέρη ενός ζώου και να αναγνωρίζουν τη χρησιμότητα και τον σκοπό κάθε μέρους για κίνηση ή τροφή.
- Να περιγράφουν τα βασικά εξωτερικά μέρη ενός φυτού.
- Να συγκρίνουν τα μορφολογικά χαρακτηριστικά των οργανισμών και να εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές.

Προτάσεις – Δραστηριότητες του εμπλουτισμένου ΝΠΣ & του Οδηγού Εκπαιδευτικού (https://www.iep.edu.gr/nea-programmata-spoudon/)

Σύμφωνα με τον Οδηγό Εκπαιδευτικού της Μελέτης Περιβάλλοντος, για τη θεματική ενότητα «Ζωή και Οικοσυστήματα» προτείνεται οι μαθητές/τριες να ασχολούνται με τα ζώα και τα φυτά μέσα από διερευνητικές και βιωματικές δραστηριότητες. Συγκεκριμένα προτείνονται:

- η μελέτη των οργανισμών (ανθρώπων, ζώων και φυτών) και των μορφολογικών χαρακτηριστικών τους,
- η διάκριση έμβιων και άβιων όντων,
- η γνωριμία με τους βιότοπους και τους τρόπους προσαρμογής των οργανισμών σε αυτούς,
- η διερεύνηση της ανάπτυξης και της βλάστησης των φυτών,
- η ταξινόμηση φυτών και ζώων σε κατηγορίες,
- η περιγραφή ζώων και φυτών του ελληνικού χώρου,
- η μελέτη των κύκλων ζωής,

- η ανάδειξη της βιοποικιλότητας,
- η κατανόηση της έννοιας του οικοσυστήματος και των τροφικών αλυσίδων,
- η ευαισθητοποίηση σχετικά με τις αρνητικές επιδράσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο φυσικό περιβάλλον.
-

Επιπλέον, ο Οδηγός προτείνει η διδασκαλία να γίνεται μέσα από:

- παρατηρήσεις και έρευνες πεδίου,
- ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες,
- καταγραφή δεδομένων,
- συζητήσεις και επιχειρηματολογία,
- βιωματική και αυθεντική μάθηση,
- αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων και εικόνων,
- δημιουργία εννοιολογικών χαρτών και παρουσιάσεων.

Ένα χαρακτηριστικό σχέδιο μαθήματος αφορά τη μελέτη οικοσυστημάτων και προτείνει:

- εκπαιδευτική επίσκεψη («σαφάρι παρατήρησης») σε πάρκο, κήπο, λίμνη ή ποταμό,
- παρατήρηση και φωτογράφιση ζώων, φυτών και άβιων στοιχείων,
- καταγραφή δεδομένων σε πίνακες,
- ομαδοσυνεργατική εργασία,
- δημιουργία εννοιολογικού χάρτη οικοσυστήματος,
- κατασκευή μακέτας οικοσυστήματος.

Παράδειγμα δραστηριότητας:

1. Οι μαθητές παρατηρούν τον σχολικό κήπο τηρώντας τον «οικοκώδικα».
2. Καταγράφουν:

- ζώα (μυρμήγκια, σαλιγκάρια, περιστέρια),
- φυτά (γρασίδι, ελιές, φλαμουριές),
- άβια στοιχεία (χώμα, ήλιος, αέρας, υγρασία).

3. Φωτογραφίζουν τα στοιχεία που εντόπισαν.
4. Συγκρίνουν ένα πράσινο φύλλο με ένα ξερό φύλλο στο έδαφος.

Επίσης προτείνεται:

- δημιουργία σχολικού κήπου,
- συνεργασία με γεωπόνο,
- επιλογή φυτών ανάλογα με τις συνθήκες του σχολείου,
- ανάθεση ομάδων φροντίδας των φυτών.

Ο Οδηγός δίνει ιδιαίτερη έμφαση:

- στη βιωματική μάθηση,
- στην έρευνα πεδίου,
- στη συνεργασία,
- στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και τη βιοποικιλότητα. (Επισυνάπτεται ενδεικτικό σχέδιο μαθήματος)

Διαθέσιμοι εκπαιδευτικοί πόροι από το πολλαπλό βιβλίο (ΨΜΑ, δραστηριότητες, κ.ά.):

Οι παραπάνω δραστηριότητες μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της Μελέτης Περιβάλλοντος, της Γλώσσας, των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων, των Δράσεων Ενεργού Πολίτη και των Περιβαλλοντικών Προγραμμάτων. Μπορούν επίσης να υποστηρίξουν τη διαθεματική και συνεργατική μάθηση, ενισχύοντας την παρατήρηση, την κριτική σκέψη, τη δημιουργικότητα και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των μαθητών.

1. Φυτά – Σπορά, ανάπτυξη και μέρη των φυτών

1. «Φυτεύουμε τα σποράκια της Ίριδας»

2. «Φυτεύουμε σποράκια και παρατηρούμε»

3. «Ο κήπος» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/7236
4. «Τα μέρη των φυτών» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/7221
5. «Τα μέρη ενός δέντρου» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/16564
6. «Τα μέρη ενός δέντρου» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/16759
7. «Ένα ανοιξιάτικο πρωινό» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/7233

2. Ζώα – Χαρακτηριστικά, κατηγορίες, μέρη του σώματος και ανάγκες

1. «Ομάδες ζώων» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/7237
2. «Τα είδη των ζώων» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/11806
3. «Ποιος ζει πού;» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/11783
4. «Οι ανάγκες των ζώων» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/11806

5. «Χαρακτηριστικά των ζώων» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/20278

6. «Τα μέρη του σώματος ενός σκύλου»

7. «Μέρη του σώματος του ζώου» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/20338

8. «Η ταυτότητα του αγαπημένου μας ζώου»

3. Βιοποικιλότητα, προστασία της ζωής και δικαιώματα των ζώων

1. «Ημέρα Βιοποικιλότητας» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/7239

2. «Της ζωής το κέντημα» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/7246

3. «Τα δικαιώματα των ζώων» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/7224

4. «Αγάπη και φροντίδα για τα ζώα» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/7222

5. «Το κορίτσι με το χρυσό κλουβί» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/7234

6. «Ο Γιαννάκης και ο Φλοξ» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/7240

4. Άνθρωπος – Ζώα – Φυτά: Ομοιότητες και διαφορές

1. «Διάγραμμα Venn: άνθρωποι, ζώα, φυτά»

3. «Τα μέρη του ανθρώπινου σώματος»

4. «Τα μέρη του προσώπου» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/16582

5. Γλωσσικές δραστηριότητες και δημιουργική έκφραση

1. «Ακροστιχίδα» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/7229

2. «Μια φιλική συζήτηση» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/7244

3. «Τι θα γινόταν αν...» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/16752

6. Συνεργασία, ομαδική εργασία και ανάπτυξη δημιουργικών ιδεών

1. «Εικόνα για ιδέες» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/16748

2. «Το σακίδιο της ομάδας μας» https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/20350

Για την επίτευξη των **ΠΜΑ**, ο/η εκπαιδευτικός έχει στη διάθεσή του/της προτάσεις – δραστηριότητες του εμπλουτισμένου **ΝΠΣ** & του **Οδηγού Εκπαιδευτικού**, καθώς και **Εκπαιδευτικούς Πόρους** (**πολλαπλό βιβλίο** κ.ά.).

Η επίτευξη των ΠΜΑ αξιολογείται μέσω επιλεγμένων **ερωτήσεων/ εφαρμογών/ δραστηριοτήτων/ ασκήσεων**.

Ε. Ζώα και Οικοσυστήματα – Ζώα και Φυτά – Βιοποικιλότητα – Άνθρωπος, Ζώα και Φυτά

1. Αξιολόγηση της επίτευξης των Προσδοκώμενων Μαθησιακών Αποτελεσμάτων (ΠΜΑ)

Η επίτευξη των Προσδοκώμενων Μαθησιακών Αποτελεσμάτων (ΠΜΑ) αξιολογείται μέσα από επιλεγμένες ερωτήσεις, ψηφιακές εφαρμογές, δραστηριότητες εμπέδωσης και ασκήσεις ανατροφοδότησης, οι οποίες επιτρέπουν τη διερεύνηση, την αποτίμηση και την τεκμηρίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων που αποκτούν οι μαθητές/τριες.

Ειδικότερα, αξιοποιούνται οι ακόλουθες ψηφιακές δραστηριότητες:

Α. Ανακεφαλαίωση και εμπέδωση γνώσεων

- «Θυμόμαστε μαζί τα μέρη των φυτών» Ψηφιακή δραστηριότητα
- «Σύνοψη» Ψηφιακή δραστηριότητα
- «Τι μάθαμε;» Ψηφιακή δραστηριότητα

Β. Γλωσσική αποτύπωση και αξιολόγηση της εννοιολογικής κατανόησης

- «Γλωσσάρι της ενότητας "Ζωή και Οικοσυστήματα"» Ψηφιακή δραστηριότητα
- «Γλωσσάρι» Ψηφιακή δραστηριότητα

Οι παραπάνω δραστηριότητες υποστηρίζουν τη διαμορφωτική και τελική αξιολόγηση, παρέχοντας δυνατότητες ανακεφαλαίωσης, ελέγχου της κατανόησης βασικών εννοιών, εμπέδωσης της νέας γνώσης και αναστοχασμού. Παράλληλα, συμβάλλουν στην αναγνώριση πιθανών μαθησιακών δυσκολιών και στην παροχή κατάλληλης ανατροφοδότησης, με στόχο τη βελτίωση της μαθησιακής διαδικασίας και την επίτευξη των προβλεπόμενων ΠΜΑ.

2. Ανάθεση εργασιών (Πολλαπλό Βιβλίο, Ψηφιακό Σχολείο κ.ά.)

Προβλέπεται, όπου κρίνεται απαραίτητο, η ανάθεση ατομικών και ομαδικών εργασιών, με αξιοποίηση του νέου διδακτικού υλικού της Μελέτης Περιβάλλοντος της Α΄ Δημοτικού, του Πολλαπλού Βιβλίου και των διαθέσιμων ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης «Μελίσπη».

Οι εργασίες οργανώνονται σε τέσσερις θεματικές ενότητες:

Α. Φυτά – Ανάπτυξη, μέρη και ανάγκες των φυτών

Εργασία 1: Γίνομαι μικρός/ή ερευνητής/τρια των φυτών.

- Φυτεύω έναν σπόρο σε ένα μικρό δοχείο.
- Παρατηρώ την ανάπτυξή του για δύο εβδομάδες.

- Καταγράφω με ζωγραφιές, φωτογραφίες ή σύντομες σημειώσεις τις αλλαγές που παρατηρώ.
- Δημιουργώ ένα ημερολόγιο ανάπτυξης του φυτού.

Εργασία 2: Τι χρειάζεται ένα φυτό για να ζήσει;

- Παρατηρώ ένα φυτό και αναγνωρίζω τα βασικά εξωτερικά μέρη του.
- Αναζητώ πληροφορίες για τις ανάγκες του σε νερό, φως και αέρα.
- Δημιουργώ μια εικονογραφημένη αφίσα με θέμα «Οι ανάγκες των φυτών».

Β. Ζώα – Χαρακτηριστικά, κατηγορίες και ανάγκες

Εργασία 3: Δημιουργώ την ταυτότητα ενός ζώου.

Επιλέγω ένα αγαπημένο μου ζώο και δημιουργώ μια εικονογραφημένη κάρτα, στην οποία παρουσιάζω:

- την εξωτερική του εμφάνιση και τα μέρη του σώματός του,
- τον τόπο όπου ζει,
- την τροφή του,
- τον τρόπο αναπαραγωγής του,
- τις βασικές ανάγκες του.

Εργασία 4: Ανακαλύπτω πού ζουν τα ζώα.

- Επιλέγω διαφορετικά ζώα και τα ταξινομώ ανάλογα με τον τόπο διαβίωσής τους.
- Αναγνωρίζω τις διαφορές μεταξύ ζώων που ζουν στη στεριά, στο νερό ή στον αέρα.
- ***Δημιουργώ έναν εικονογραφημένο πίνακα με τα ζώα και τους βιότοπούς τους.***

Εργασία 5: Μαντεύω ποιο ζώο είμαι!

Επιλέγω ένα ζώο και δημιουργώ πέντε ερωτήσεις που θα βοηθήσουν τους συμμαθητές/τριές μου να το ανακαλύψουν, αξιοποιώντας τα χαρακτηριστικά, τη διατροφή και τον τόπο διαβίωσής του.

Γ. Βιοποικιλότητα και οικοσυστήματα – Προστασία της ζωής

Εργασία 6: Ανακαλύπτω ένα οικοσύστημα του τόπου μου.

Επιλέγω ένα φυσικό οικοσύστημα της περιοχής μου (δάσος, ποτάμι, λίμνη, υγρότοπο ή λιβάδι) και διερευνώ:

- Ποια φυτά συναντάμε;

- Ποια ζώα ζουν εκεί;
- Τι χρειάζονται οι οργανισμοί για να επιβιώσουν;
- Πώς συνδέονται μεταξύ τους οι ζωντανοί οργανισμοί;
- Ποιες ανθρώπινες δραστηριότητες μπορεί να απειλήσουν το οικοσύστημα;

Παρουσιάζω τα ευρήματά μου με ένα κολάζ, ένα μικρό λεύκωμα ή έναν εννοιολογικό χάρτη.

Εργασία 7: Ζώα και φυτά που χρειάζονται προστασία.

- Επιλέγω ένα απειλούμενο ζώο ή φυτό της Ελλάδας.
- Αναζητώ πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά του και τους κινδύνους που αντιμετωπίζει.
- Προτείνω τρόπους προστασίας του.
- Δημιουργώ μια ενημερωτική αφίσα με σύνθημα «Προστατεύω τη ζωή – Προστατεύω τη βιοποικιλότητα».

Δ. Άνθρωπος – Ζώα – Φυτά: Ομοιότητες, διαφορές και αλληλεξαρτήσεις

Εργασία 8: Άνθρωποι, ζώα και φυτά – Μια κοινή ζωή.

- Παρατηρώ και συγκρίνω ανθρώπους, ζώα και φυτά.
- Αναγνωρίζω ομοιότητες και διαφορές στα χαρακτηριστικά και στις ανάγκες τους.
- Δημιουργώ ένα διάγραμμα Venn, στο οποίο καταγράφω τις κοινές και τις διαφορετικές ιδιότητές τους.
- Συζητώ γιατί όλοι οι ζωντανοί οργανισμοί είναι σημαντικοί για τη διατήρηση της ζωής.

Εργασία 9: Γίνομαι υπεύθυνος/η πολίτης για τη ζωή και το περιβάλλον.

- Καταγράφω πέντε καθημερινές ενέργειες με τις οποίες μπορώ να συμβάλω στην προστασία των ζώων και των φυτών.
- Προτείνω τρόπους φροντίδας του φυσικού περιβάλλοντος στο σπίτι, στο σχολείο και στη γειτονιά.
- Δημιουργώ, μαζί με τους συμμαθητές/τριές μου, έναν «Κώδικα προστασίας της ζωής», με κανόνες και προτάσεις περιβαλλοντικής συμπεριφοράς.

3. Μορφές εργασιών και μαθητικά παραδοτέα

Οι παραπάνω αναθέσεις μπορούν να υλοποιηθούν ατομικά ή ομαδικά, ανάλογα με τους διδακτικούς στόχους και τις δυνατότητες των μαθητών/τριών.

Μορφή εργασίας	**Ενδεικτικό μαθητικό παραδοτέο**

Παρατήρηση και πειραματισμός	Ημερολόγιο ανάπτυξης φυτού
Αναζήτηση και επεξεργασία πληροφοριών	Ταυτότητα ζώου
Ταξινόμηση και σύγκριση	Εικονογραφημένος πίνακας
Διερεύνηση τοπικού περιβάλλοντος	Λεύκωμα βιοποικιλότητας
Δημιουργική έκφραση	Αφίσα ή κολάζ
Συνεργατική δράση	Κώδικας προστασίας της φύσης
Ψηφιακή δημιουργία	Παρουσίαση ή ψηφιακό βιβλίο

4. Παιδαγωγική αξιοποίηση και σύνδεση με τις δεξιότητες των μαθητών/τριών

Οι εργασίες αποσκοπούν στην ενεργό εμπλοκή των μαθητών/τριών στη μαθησιακή διαδικασία και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων παρατήρησης, διερεύνησης, σύγκρισης, ταξινόμησης, αναζήτησης και αξιοποίησης πληροφοριών. Παράλληλα, ενισχύουν τη δημιουργικότητα, την επικοινωνία, τη συνεργασία, την κριτική σκέψη και την ψηφιακή ικανότητα.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην καλλιέργεια της οικολογικής συνείδησης, στην αναγνώριση της αλληλεξάρτησης ανθρώπου, ζώων και φυτών και στην ανάπτυξη υπεύθυνης στάσης απέναντι στη βιοποικιλότητα και στα φυσικά οικοσυστήματα.

Για την Α΄ Δημοτικού, οι αναθέσεις είναι σκόπιμο να έχουν κυρίως βιωματικό, εικαστικό και παιγνιώδη χαρακτήρα, με περιορισμένο γραπτό λόγο και έμφαση στην παρατήρηση, στη ζωγραφική, στην προφορική παρουσίαση και στη συνεργασία. Οι εργασίες για απειλούμενα είδη και οικοσυστήματα μπορούν να υλοποιούνται με υποστήριξη του/της εκπαιδευτικού και της οικογένειας.